

Cykelcentrum | vti

Årsredovisning 2023

Ansvarig utgivare: Anna Niska

Författare: Anna Niska, Jones Karlström, Christina K Karlsson och Magnus Larsson

Omslagsbild: Andrey Popov/Mostphotos.com

Diarienummer: 2018/0017–9.1

Förord

När vi inledde det här verksamhetsåret var det med känslan av att det kunde vara Cykelcentrums sista år. Osäkerheten har präglat verksamheten, med en vilja att hinna med så mycket som möjligt och lämna ett betydande avtryck innan avveckling. De utåtriktade aktiviteterna har därför varit centrala under året. En av årets nyheter är att vi initierat en podcast, för att ytterligare förstärka spridningen av cykelrelaterad forskning och kanske nå nya mottagare. Vi har under året också arbetat intensivt med att bygga upp den digital utbildningsplattform som syftar till att stärka kompetensen inom branschen och som vi kunde påbörja under förra året, tack vare finansiering från FORMAS.

Även detta år har vi fortsatt att utöka vårt internationella samarbete och positionera Cykelcentrum internationellt, bland annat genom kontinuerliga träffar i nätverket Cycling Knowledge Europe. Om det och mycket annat kan du läsa i den här årsredovisningen där vi försöker ge en så allomfattande, men ändå kortfattad, beskrivning som möjligt av Cykelcentrums verksamhet under året. Har du missat någon av våra aktiviteter så vill vi tipsa om ett besök på vår webbplats cykelcentrum.vti.se där exempelvis webinarier går att se i efterhand.

Glädjande nog ser det nu ut som att vi kommer att kunna fortsätta driva Cykelcentrum vidare efter positiva besked i regeringens budgetproposition – vi planerar därför för en fortsatt stark verksamhet framåt. Också det kan du läsa mer om i den här årsredovisningen. Med hopp om en inspirerande läsning!

Linköping, oktober 2023

Anna Niska
Föreståndare för Cykelcentrum

Innehållsförteckning

Förord.....	3
1. Cykelcentrum vid VTI.....	5
1.1. Vision och verksamhetsidé	5
1.2. Organisation	5
1.3. Utmaningar och vägen framåt.....	7
2. Årsberättelse.....	9
2.1. Långsiktig kunskapsuppbyggnad	9
2.1.1. Doktorandnätverk	9
2.1.2. Examensarbeten	9
2.2. Samla och sprida kunskap	9
2.2.1. Konferenser, webinarier och andra publika event.....	10
2.2.2. Rådgivning och kunskapsspridning	11
2.2.3. Strategiska satsningar.....	13
2.3. Samverkan med andra aktörer.....	13
2.3.1. Forskningsutförare	14
2.3.2. Nationella cykelrådet	14
2.3.3. Svenska Cykelstäder	14
2.3.4. Regering och riksdag	15
2.3.5. Branschkontakter	15
2.3.6. Internationellt.....	15
2.4. Ekonomisk uppföljning.....	15

1. Cykelcentrum vid VTI

Regeringen vill stimulera ökad och säker cykling för att bidra till ett hållbart samhälle med hög livskvalitet i hela landet. Som ett led i detta har Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI) fått i uppdrag att, som administrativ värd, leda arbetet med ett nationellt kunskapscentrum för att samla forskning och utbildning inom cykling. Vi har valt att kalla det ”Cykelcentrum”. För det arbetet fick VTI ett ökat anslag med 5 miljoner kronor per år under perioden 2018–2021. I regleringsbrevet för 2022 lämnades ett fortsatt uppdrag till VTI fram till och med 2023 för driften av Cykelcentrum. VTI ska årligen åiterrapportera uppdraget till Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet) senast den 31 oktober. Detta är Cykelcentrums sjätte årsredovisning.

1.1. Vision och verksamhetsidé

Cykelcentrums vision är:

Forskning och utbildning i samverkan, för ökad och säker cykling

Visionen beskriver målsättningen med verksamheten inom Cykelcentrum och fungerar som ledstjärna för oss som arbetar aktivt i centrumet. I visionen framgår att *samverkan* är ett viktigt värdeord för vår verksamhet och ambitionen är att Cykelcentrum verkligen ska vara ett nationellt kunskapscentrum för forskning och utbildning om cykling. Vår verksamhetsidé är att skapa ett levande och dynamiskt Cykelcentrum som är öppet för alla relevanta aktörer och intressenter, för kunskapsutbyte och innovation inom cykling. Cykelcentrum ska öka det tvärvetenskapliga samarbetet, arbeta för långsiktig kunskapsupbyggnad, knyta forskningen närmare problemägarna och uppfylla följande syften:

- Att möta samhällets utmaningar och aktörernas behov genom tillämpad forskning och utveckling samt spridning av cykelrelaterad kunskap.
- Att bygga upp en långsiktig och konkurrenskraftig kompetens inom cykelområdet genom utbildning och kompetenshöjning i branschen.
- Att skapa en plattform för excellent och innovativ cykelforskning.

Målet är att Cykelcentrum ska inrymma ett så allomfattande perspektiv som möjligt med alltifrån cyklisters beteende och värderingar, samspel med andra trafikanter, drift, underhåll, konstruktion och utformning av cykelinfrastruktur, trafikanalys, samhällsekonomi, trafik- och stadsplanering, miljö- och hälsoeffekter till cykeldynamik och cykelutrustning. Omfattningen av verksamheten inom de olika områdena styrs dock av tillgänglig finansiering och aktuella frågeställningar.

1.2. Organisation

Planering, ledning och koordinering av Cykelcentrum hanteras av en **kärngrupp** med ett fåtal VTI-anställda. Gruppens kompetens är anpassad efter de aktuella behoven inom verksamheten och består i dagsläget av följande personer (Figur 1):

Anna Niska är föreståndare och har huvudansvar för budget, projekthantering, verksamhetsplanering, projektinitering, marknadsföring, mediekontakter och representation av Cykelcentrum. Hon sköter också kontakter med styrgruppen. Anna delar sin tid mellan föreståndarskapet för Cykelcentrum och sin tjänst som forskningsledare på VTI.

Jones Karlström är biträdande föreståndare och har det operativa ansvaret för verksamhetsplanering, strategiarbete och bidrar även till nätverksbyggande genom kontakter med uppdragsgivare, media och andra intressenter, framför allt kommuner och regioner. Han representerar också Cykelcentrum när

föreståndaren behöver en ersättare eller ett komplement, vid exempelvis seminarier och webinarier. Jones delar sin tid mellan Cykelcentrum och sin tjänst som utredare på VTI.

Christina K Karlsson har huvudansvar för kommunikationen gällande för Cykelcentrum. I det ingår bland annat att ansvara för nyhetsbrev, hemsida, hantering av e-post till cykelcentrum@vti.se, populärskrifter och övriga trycksaker samt planering och information kring konferenser och seminarier i Cykelcentrums regi samt Cykelcentrums blivande utbildningsplattform. Christina delar sin tid mellan Cykelcentrum och andra uppdrag på VTI.

Magnus Larsson medverkar i planering av verksamheten och bidrar till projektinitering och nätverksbyggande genom kontakter med uppdragsgivare och andra intressenter. Magnus har bland annat huvudansvar för kontakter inom branschen. Magnus delar sin tjänst mellan VTI (där han delvis jobbar i Cykelcentrum) och Statens Vegvesen i Norge.

Sofie Helgesson var ett tillfälligt tillskott i kärngruppen, 2022-06-01 t.o.m. 2023-05-31. Med rollen som koordinator på heltid fanns en generalist som utgjorde en stödfunktion och avlastning för verksamheten där det behövdes, såsom med planering, administration och omvärldsbevakning. Sofie ansvarade för webinarier, vår nystartade podcast samt upphandling och uppbyggnad av den blivande utbildningsplattformen.

Totalt utgörs den personella resursen sedan halvårsskiftet av motsvarande knappt två heltidstjänster.

Figur 1. Cykelcentrums kärngrupp (från vänster): Jones Karlström, Magnus Larsson, Anna Niska, Christina K Karlsson och Sofie Helgesson. Foto: Tiina Mauritzell, VTI.

Viktiga strategiska beslut förankras i Cykelcentrums styrgrupp som utgörs av VTI:s ledningsgrupp. Verksamheten inom Cykelcentrum stötts även av övrig VTI-personal med de arbetsuppgifter som ingår i ordinarie tjänster på VTI. Det gäller exempelvis stödfunktioner inom ekonomi, bibliotek och kommunikation samt strategiskt arbete av forskningsledare, enhetschefer och professorer på VTI. Vid behov är även forskare och utredare utanför kärngruppen involverade vid ansökningar, workshops, konferenser och seminarier, kunskapssammanställningar, populärskrifter, utveckling av teknik och

mätmetoder, osv. Särskilt nämnvärt är den insats utredare Johan Egeskog gjort i samband med inspelning av vår podcast.

1.3. Utmaningar och vägen framåt

När Cykelcentrum inrättades i början av 2018 var det med finansiering till och med 2021, men i ett efterföljande regleringsbrev förlängdes vårt uppdrag fram till och med 2023. Huruvida Cykelcentrum därefter skulle avvecklas eller fortleva var oklart och vi har under året både diskuterat ett avslut och en uppväxling. Glädjande nog ser det nu ut som att vi kommer att kunna fortsätta driva Cykelcentrum vidare. I regeringens budgetproposition framkommer att VTI får använda delar av sitt anslag till fortsatt drift av ett nationellt kunskapscentrum om cykling. Det är emellertid först när vi får regleringsbrevet i december som vi vet vilka förväntningar regeringen har. Beroende på om regleringsbrevet ger mer detaljerade anvisningar för Cykelcentrum eller om det är upp till VTI att själva besluta kan vi komma att styra om verksamheten framöver, men det får vi återkomma till i så fall. Osäkerheten i finansieringen försvårar förstås vår långsiktiga planering, men vi är mycket glada och tacksamma över att ha fått ett fortsatt förtroende och bereder oss nu för en stark verksamhet framåt.

Intresset för cykelfrågor och cykelforskning är fortsatt stort och vi upplever att Cykelcentrums roll som kunskapsbas och plattform för samverkan har stärkts under de år vi varit verksamma. Utmaningarna i omvärlden har inte minskat, tvärtom blir tecknen på klimatförändringarna allt tydligare och vi är långt ifrån att uppnå även de andra hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Transportsektorns negativa påverkan är stor och för att minska den brukar tre tänkbara förändringsfaktorer lyftas fram: bilen, bränslet och beteendet. Den första faktorn innefattar den möjlighet till minskade utsläpp som elektrifieringen innebär. Även om den spelar en viktig roll, har den begränsad möjlighet att bidra till klimatmålen – särskilt på så kort tid som fram till 2030 – och löser dessutom inte problemen med exempelvis partikelutsläpp och trängsel i våra städer. Med den sänkta reduktionsplikten, är ”bränslet” inte heller längre någon förändringsfaktor att räkna med för tillfället. Då återstår endast beteendet där valet av transportsätt är en nyckel.

Att cykla istället för att ta bilen minskar buller och utsläpp som leder till klimatförändringar och försämrad luftkvalitet och ger dessutom positiva hälsovinster för den enskilda, vilket är nog så viktigt i ett alltmer stillasittande samhälle. Betydelsen av aktiva transporter för att komma till rätta med de negativa effekter detta ger, är något som lyfts inte minst av Kommittén för främjande av fysisk aktivitet som slutredovisade sitt regeringsuppdrag nu innan sommaren¹. Cykelcentrum arbetar enträget för att sprida kunskap om hur cyklingen kan öka och vilka effekter det ger.

Ett sätt att ytterligare förstärka spridningen av cykelrelaterad forskning och kanske nå nya mottagare, har varit den podcast vi initierat under året och som varit mycket uppskattad. Vår målsättning är att spela in nya avsnitt även fortsättningsvis, men det beror på prioriteringar och tillgängliga resurser. Vi jobbar ständigt vidare med att hitta nya sätt att sprida kunskap i ett alltmer tilltagande informationsbrus. Ett exempel är vår pågående uppbyggnad av en digital utbildningsplattform som vi hoppas ska bli ett värdefullt tillskott i kunskapsuppbyggandet och något vi kan fortsätta utveckla i verksamheten framöver.

För att långsiktig bygga kompetens inom cykelområdet i Sverige tror vi att det finns ett stort behov av fler disputerade forskare i olika discipliner med cykling som tillämpning. Forskarstuderande inom cykling på universiteten ger också goda förutsättningar att öka kunskapen om cykling i grundutbildningen, vilket är värdefullt för exempelvis framtida trafikplanerare, väghållare och beslutsfattare, liksom branschaktörer och industri. Sedan start har vi inom Cykelcentrum på olika sätt försökt få till stånd en större satsning på cykeldoktorander, dock utan större framgång hittills. Förra årets insats för

¹ [Varje rörelse räknas | Främjafys \(framjafys.se\)](https://framjafys.se)

att starta upp en forskarskola (läs mer i avsnitt 2.1) misslyckades tyvärr, men ledde till ett fördjupat samarbete mellan intresserade parter vilket är något vi kan bygga vidare på för liknande satsningar framöver.

Under förra året arbetade vi fram ett förslag till ett nationellt mål för ökad cykling, vilket redovisades i VTI rapport 1125. I år har vi med spänning läst hur det arbetet tagits emot av myndigheter, kommuner, regioner och ideella organisationer, i den remissrunda som följde. Flera värdefulla synpunkter och förslag lämnades som vi förhoppningsvis får möjlighet att arbeta vidare med i ett nästa steg. Något antaget nationellt cykelmål har vi ännu inte sett, men vi fortsätter att hoppas på det och en tillhörande handlingsplan, eftersom det skulle vara en viktig drivkraft att nå ett mer hållbart resande – ett arbete som vi gärna vill bidra till.

Att Sverige har ett nationellt kunskapscentrum för forskning och utbildning om cykling, är särskilt viktigt nu när den europeiska cykeldeklarationen² antagits. Deklarationen erkänner cykling som en av de mest hållbara, tillgängliga och inkluderande, lågkostnads- och hälsofrämjande formerna för transport och rekreation, samt dess nyckelroll för det europeiska samhället och ekonomin. Målsättningen med deklARATIONEN är att frigöra cyklingens fulla potential inom EU och den bör utgöra en strategisk kompass för befintliga och framtida policyer och initiativ kopplat till cykling. EU har också nyligen infört skärpta regler och gränsvärden för en förbättrad luftkvalitet. För att klara internationella åtaganden och nationella mål behövs en kraftsamling. I Sverige saknas idag en nationell samordnande funktion för cykelfrågor och utförare som ökar på förändringstakten i praktiken. Här kan Cykelcentrum bidra till att inspirera genom att sprida kunskap och erfarenheter från åtgärder som visat sig ge önskat resultat och initiera nya forskningsstudier för ytterligare kunskaper om verkningsfulla åtgärder för ökad och säker cykling.

² [MOVE European Declaration on Cycling 0.pdf \(europa.eu\)](#)

2. Årsberättelse

Nedan presenteras de tre delar som vi har identifierat som Cykelcentrums grunduppdrag: långsiktig kunskapsuppbyggnad, samla och sprida kunskap och samverkan med andra aktörer – med ett urval av vad vi har åstadkommit inom respektive område under året. Eftersom denna årsredovisning tar vid där föregående slutade (2022-10-31), finns även aktiviteter från slutet av 2022 med i sammanställningen nedan.

2.1. Långsiktig kunskapsuppbyggnad

Cykelcentrums bidrag till den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden siktar bland annat in sig på ett ökat antal cykeldoktorander. För att uppnå det, gjorde vi tillsammans med ett flertal parter en större insats under förra året för att få till stånd en forskarskola med cykling i fokus, genom en ansökan till Formas. Tyvärr fick vi i slutet av förra året ett negativt besked på vår ansökan, men målsättningen kvarstår och vi hoppas på nya möjligheter framöver. Vi strävar också efter att bidra till kompetensutveckling för trafik- och samhällsplanerare, beslutsfattare och andra i den praktiska verksamheten och har därför under året arbetat med att bygga upp en utbildningsplattform. Det arbetet beskrivs närmare i avsnitt 2.2.2.

2.1.1. Doktorandnätverk

Cykelcentrum har etablerat ett doktorandnätverk, öppet för alla befintliga cykeldoktorander och deras handledare, vid lärosäten runt om i hela landet. Syftet med doktorandnätverket är att erbjuda en nationell plattform för kunskapsutbyte och samverkan. Med en gemensam samarbetsyta och regelbundna nätverksträffar, erbjuds medlemmarna en möjlighet att träffas över disciplingränser och ta del av varandras och mer seniora forskares kompetens och kontaktnät. Doktoranderna uppmantras att presentera sin forskning för nätverket, att ställa frågor och diskutera varandras resultat. De uppmantras också att delta i och presentera sin forskning på VTI:s årliga konferens, Transportforum, där Cykelcentrum har som tradition att anordna ett mingelforum kallat Träffpunkt Cykelcentrum. I skrivandet stund omfattar nätverket 35 doktorander och handledare, varav 2 från Danmark.

Följande lärosäten är för närvarande anslutna till nätverket: Chalmers, Gymnastik- och Idrottshögskolan, Göteborgs universitet/Sahlgrenska Akademin, Karolinska Institutet, Akademiska sjukhuset, Linköpings universitet, Lunds universitet, Luleå tekniska universitet, Umeå universitet, Högskolan Dalarna, Sveriges Lantbruksuniversitet, samt IT-universitetet i Köpenhamn, Danmarks Tekniske Universitet och VTI. Under 2023 har hittills tre digitala nätverksträffar anordnats.

2.1.2. Examensarbeten

Cykelcentrum medverkar till att initiera och sprida kunskap från genomförda examensarbeten, bland annat genom information på vår hemsida och i nyhetsbrev. Cykelcentrums föreståndare, Anna Niska, medverkar också i den jury som utser en årlig vinnare av Cykelfrämjandets uppsatsstipendium³.

2.2. Samla och sprida kunskap

En av Cykelcentrums främsta uppgifter är att samla och sprida kunskap, vilket vi gör på många olika sätt och via ett flertal kanaler.

³ [Uppsats | Cykelfrämjandet \(cykelframjandet.se\)](https://www.cykelframjandet.se)

2.2.1. Konferenser, webinarier och andra publika event

Nedan listas de publika event vi arrangerat eller medverkat i sedan föregående årsredovisning. Cykelcentrums egna webinarier finns inspelade och är tillgängliga på vår hemsida⁴.

- Eget webinarium – **Cykeln som möjliggörare**, den 16 november 2022, med Jonna Nyberg, forskare, VTI, Lena Levin, forskningsledare, VTI, Björn Billung före detta journalist som driver frågor om infrastruktur för oskyddade trafikanter och Lilian Müller tillgänglighetsrådgivare till yrket, just nu forskarstuderande inom rehabiliteringsteknik och design.
- Eget webinarium – **Planeringsverktyg för cykelvägar utanför tätorter**, den 30 november 2022, med Transportforskare Chengxi Liu, VTI; Regionexempel - Regional potentialstudie Björn Schulte Herbruggen, Region Uppsala; Landsbygdens barriärer och planprogram som metod för att lokalisera cykelstråk, Maria Månsson Brink, stadsarkitekt i Örkelljunga kommun och Erika Kindvall, planarkitekt i Kinda kommun; Regional cykelmodell 2.0, för efterfrågan och nätutläggning, Christian Dymén på Trivector; Ruttval och bristidentifiering med hjälp av cykelbarhetsklassificering, Jonas Hedlund på Tyréns; Cykling mellan tätorter, David Edman på Sweco; Bygdevägar, Mohammad Aurangojeb på Afry.
- Eget webinarium – **Styrning för hållbart resande med mer cykling i bilsamhällets paradigm?** den 12 januari, med professor Karolina Isaksson, VTI, och Janet van der Meulen, doktorand på Lunds universitet och planerare på Trafikverket.
- Lunchwebinarium i samverkan med Cykelfrämjandet – **Initiativ för cykling på europanivå** den 18 april, med Henk Swartttouw, European Cyclists Federation, ECF samt Maria Pellas, vide ordförande Cykelfrämjandet.
- Eget webinarium – **Cykelns dag (2 juni): Transforming the urban transportation system**, med två internationella föreläsare, professor Marco te Brömmelstroet, University of Amsterdam och vice borgmästaren i Ghent, Filip Watteeuw. En internationell panel, bestående av representanter från nätverket Cycling Knowledge Europe och The Urban Cycling Institute, medverkade också och diskuterade ”What makes change possible?”
- **Forum Vätternrundan** – Branschseminarier i samverkan med Motala kommun, Vätternrundan och Region Östergötland, 12–16 juni, med frågor om barns rätt till rörelse, cykellogistik, cykelstöder, landsväg och cykelturism. På fredagen den 16 juni var Cykelcentrum värd för seminariet **Cyklingens roll för Europas omställning**, med föredrag av Belgiens mobilitetsminister Georges Gilkinet och Tony Grimaldi på temat ”Cyklingens potential och behov för att nå ambitiösa målsättningar för Europa”, följt av panelsamtal om vad som krävs för att cyklingen ska få ökad betydelse för lösningen av svenska samhällsutmaningar. I panelen:
 - Anna Niska (forskningsledare, VTI och föreståndare Cykelcentrum),
 - Henk Swartttouw (styrelseordförande European Cyclists’ Federation),
 - Helena Stigson (forskningsansvarig, Folksam),
 - Nils Paul (expert infrastruktur Svenskt Näringsliv),
 - Roger Altsäter (vd, Göta kanalbolag, ordf., Vätternrundan),
 - Tony Grimaldi, (styrelseordförande CIE, styrelseordförande och koncernchef Cycleurope),
 - samt politiska representanter från trafikutskottet.

⁴ [Cykelcentrums webinarier – Cykelcentrum \(vti.se\)](#)

Cykelcentrums biträdande föreståndare Jones Karlström modererade och VTI:s generaldirektör Tomas Svensson hälsade välkomna samt inledde och avslutade seminariet.

- Under Almedalsveckan medverkade Cykelcentrums föreståndare Anna Niska i flertalet seminarier om cykling och hållbart resande:
 - **Trafikanter i morgondagens hållbara stad**, arrangerat av Länsförsäkringars Forskningsfond;
 - **20 procent cykelresor – en orealistisk grön utopi eller nästa stora hälsoprojekt?** arrangerat av Stiftelsen Byggekologi;
 - **Skärmförbud eller cykelpåbud? Hur kan vi förbättra svenska barns hälsa?** arrangerat av Cycleurope;
 - **En ny frihetsreform – bortom bilen?** arrangerat av Rådslaget/VTI.
- Eget webinarium – **Cykelstölder – ett samhällsproblem**, den 15 oktober, med Johan Egeskog och Magnus Karemyr, VTI, i samverkan med Branschrådet för minskade cykelstölder och bättre cykelparkeringar, med information om aktiviteten ”Operation låsning”.

Utöver våra egna evenemang har vi deltagit i och presenterat aktuell cykelforskning på exempelvis:

- Nationella cykelkonferensen – arrangerad av SKR och Trafikverket, 30–31 augusti i Sundsvall.
- Velo-City 2023, ”Leading the transition”, 9-12 maj i Leipzig.
- CRBAM23 – Cycling Research Board, 25-27 oktober i Wuppertal.

2.2.2. Rådgivning och kunskapsspridning

En av Cykelcentrums viktigaste uppgifter är att samla och sprida forskningsresultat. Det gör vi i dagsläget dels via vår hemsida⁵, som varit i drift sedan början av 2018, dels via vårt nyhetsbrev. Men vi gör det även via våra webinarier, i nätverk och genom kontakter i olika forum där vi bidrar i diskussioner och svarar på frågor.

Nyhetsbrev

Motsvarande information som på hemsidan – om nya publikationer, kunskapshöjande aktiviteter inom cykelområdet och andra relevanta nyheter – sprids också via Cykelcentrums nyhetsbrev, som kommer ut med 6–10 nummer per år⁶. Nyhetsbrevet skickas till alla som anmält sig som prenumeranter på hemsidan eller till aktiviteter som Cykelcentrum genomfört. I dagsläget når nyhetsbrevet ca 850 prenumeranter. Där ingår 35 medlemmar i vårt nätverk med cykeldoktorander och deras handledare samt vårt nätverk med 26 seniora cykelforskare. Prenumeranterna finns hos konsulter, kommuner, universitet, myndigheter, regioner, försäkringsbolag, intresseföreningar, forskningsinstitut, kollektivtrafikbolag, tillverkare och privatpersoner.

⁵ [Cykelcentrum – ett nationellt kunskapscentrum för forskning och utbildning om cykling \(vti.se\)](https://www.vti.se/cykelcentrum)

⁶ [Nyhetsbrev – arkiv – Cykelcentrum \(vti.se\)](https://www.vti.se/nyhetsbrev)

Glädjande är att många också tycks läsa nyhetsbrev. Statistiken visar att vi har både hög öppningsfrekvens⁷ (40–45 %) och klickfrekvens⁸ (ca 40–45 %) vilket vi tolkar som att det finns ett stort intresse för det vi gör.

Hemsidan

Hemsidan uppdateras kontinuerligt med relevant information. Förutom beskrivning av centrumet har vi under året publicerat cykelrelaterade nyheter samt uppdaterat kalendarier där vi listar kommande evenemang, både centrumets egna och andras. Där har även aktuella publikationer och länkar till databaser presenterats och vi har fortsatt med vår serie av forskarpresentationer – Cykelforskare i fokus⁹ – med seniora cykelforskare från vårt nationella forskarnätverk samt doktorandnätverk - Doktorandpresentationer¹⁰. Detta är ett sätt att ytterligare synliggöra cykelforskare och deras arbete.

Sedan start (2018-03-19) har vi haft drygt 77 000¹¹ visningar på hemsidan, se månadsvis statistik för de senaste dryga fem åren i Tabell 1 nedan. Vi konstaterar att antalet visningar ökar stadigt, vilket vi tar som ett tecken på att fler och fler anser att vi erbjuder relevant information. Vi har dessutom besökare från många andra länder. Förutom Sverige och Norden, ligger USA, Polen, Tyskland och Nederländerna i topp i besöksstatistiken.

Tabell 1. Visningsstatistik för cykelcentrum.vti.se sedan invigningen i mars 2018. Siffrorna visar på en stadig ökning på årsbasis, med undantag för 2022 som visade en svag minskning. Grönmarkeringen för juni 2021 visar det högsta antalet visningar sedan start. Vi arrangerade då ett välbesökt webinarium på Cykelns dag. Under februari 2021 låg vår hemsida nere under flera veckor. Källa: Jetpack 2023-10-26.

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Totalt
2018		289	1185	463	559	538	194	580	563	694	767	404	6236
2019	826	479	673	642	794	641	254	657	539	569	578	478	7130
2020	842	841	929	776	1627	938	389	690	972	1635	1758	1017	12414
2021	987	591	1438	1134	3518	3627	463	699	952	1472	1632	1038	17551
2022	920	1283	2573	1430	1876	1365	554	1051	1312	1187	2357	1397	17305
2023	1987	2409	1913	1743	2119	1961	650	1156	1261	1432			

Digital utbildningsplattform

I Cykelcentrums uppdrag ingår också att stärka kompetensen inom branschen. Det kommunikationsprojekt som beviljades finansiering från FORMAS pågår sedan hösten 2021. Projektet syftar till att utveckla en lärplattform där vi ska samla olika forskningsresultat i vårt nätverk och anpassa till de tänkta målgrupperna. Vår tanke är att med en blandning av bland annat inspelade föreläsningar och videomöten (med möjlighet till diskussion) erbjuda trafik- och samhällsplanerare på olika nivåer, politiker på kommunal, regional och nationell nivå samt handläggare hos olika forskningsfinansiärer möjlighet att hålla sig informerade om vad som händer inom cykelrelaterad forskning. Förhoppningen är att underlätta deras dagliga arbete genom att erbjuda gratis information i olika format, men på sikt även ett utbud av betalkurser. Poängen är också att formatet ska vara webbaserat och därför kostnads-

⁷ Öppningsfrekvens = andel som inte enbart har läst förhandsvisningen, utan antingen sparat ner bilder eller dubbelklickat för att öppna nyhetsbrevet. Bra öppningsfrekvens är 20–25 % (Enligt [Rule.se 2019-12-13](#))

⁸ Klickfrekvens = andel som har klickat på någon eller flera av länkarna i nyhetsbrevet. Medelvärde för klickfrekvens på europeisk nivå är ca 3,7 % (enligt [Get a Newsletter 2017-08-28](#))

⁹ [Cykelforskare i fokus – Cykelcentrum \(vti.se\)](#)

¹⁰ [Doktorandpresentationer – Cykelcentrum \(vti.se\)](#)

¹¹ 2023-10-26

effektivt både för arrangören och deltagarna och lättillgängligt oavsett var i landet man är stationerad samt oberoende av fysiska eller ekonomiska förutsättningar.

Högre kompetens inom cykelområdet skulle i sin tur förbättra beslut inom hållbart samhällsbyggande, bidra till ökad och säker cykling, ökad trafiksäkerhet, ökad folkhälsa, minskade livsstilssjukdomar med mera, kort sagt att nå flera av hållbarhetsmålen. Vi ser därför projektet som ett ”nyckelprojekt” som skulle möjliggöra en snabbare utveckling på området.

Arbetet med utbildningsplattformen börjar komma in i sitt slutskede och planen är att lansera en första pilotkurs under tidig vår 2024.

VTI-podden Cykelcentrum

Under våren 2023 spelades fem avsnitt av [VTI-podden Cykelcentrum](#) in: **Trafikanter beteende** med forskningsledare Sonja Forward på VTI; **Barns aktiva skoltransporter** med Anna-Karin Lindqvist professor vid Luleå tekniska universitet; **Drift och underhåll av cykelvägar** med Anna Niska forskningsledare VTI, **Cyklistens rätt till staden** med Till Koglin, lektor och forskare vid Lunds tekniska högskola; **Trafiksäkerhet** med Christer Hydén professor emeritus vid Lunds universitet. Podden ingår i vår satsning att utveckla nya kanaler för att sprida kunskap. Tanken är att kunna ta del av forskningsresultat genom ett avslappnat samtal med forskare.

Övrig kunskapsspridning

För att ytterligare sprida kunskap, och bidra till att forskningsresultat får en större tillämpning, medverkar Cykelcentrum också vid utbildningar, studiebesök och liknande. Vid besök på VTI har Cykelcentrums verksamhet presenterats för politiker, anställda vid Trafikverket, Linköpings kommun och utländska forskarkollegor. Cykelcentrum medverkade också under en dag om cykelvänliga arbetsplatser arrangerat av Linköpings kommun. Regeringsuppdraget om nationella mål för ökad cykling har presenterats externt bland annat i samband med möte i Nationella cykelrådet.

2.2.3. Strategiska satsningar

Vi utför dessutom vårt uppdrag i Cykelcentrum genom att initiera och genomföra satsningar av strategisk betydelse. Det kan handla om kunskapssammanställningar, omvärldsanalyser eller forskningsstudier som anses vara av vikt för den fortsatta utvecklingen inom området, men där en extern finansiering inte finns för tillfället. Målet är att de strategiska satsningarna ska generera en eller flera större ansökningar för utveckling inom områden där kunskapsfronten bedöms kunna flyttas fram, alternativt motivera varför vidare fördjupningar inom området inte bör göras. Resultatet ska sammanställas i en granskad VTI-rapport.

Följande strategiska satsningar har genomförts under året:

- Cykelstabilitet och andra cykel(fordons)specifika forskningsfrågor, av Fredrik Bruzelius och Mattias Hjort. Har pausats, men slutredovisas under slutet av 2023.
- [Cykeln som möjliggörare: En kunskapsöversikt kring förutsättningar för personer med funktionsnedsättning att cykla](#), av Lena Levin och Jonna Nyberg. Det slutredovisades i september 2023 i VTI rapport 1179.
- [Cykelstöder: Problemets omfattning och möjliga vägar framåt](#), av Johan Egeskog och Magnus Karemyr. Slutredovisades i oktober 2023 i VTI rapport 1182.

2.3. Samverkan med andra aktörer

Cykelcentrum erbjuder en plattform för samverkan, eftersom vi ser ett behov av samarbetsytor för excellent och innovativ cykelforskning i Sverige. Vi har bland annat initierat och leder ett doktorand-nätverk (se avsnitt 2.1.1) samt ett nätverk för seniora cykelforskare. Vi bidrar också till att både

upprätta nya och bibehålla gamla samarbetsformer med problemägare och samarbetsparter på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Det gör vi genom att initiera, delta och samverka i olika konstellationer, som vi beskriver nedan.

2.3.1. Forskningsutförare

Ett forskarnätverk för de som disputerat eller arbetar som forskare inom något ämne med koppling till cykling bildades 2021 och i dagsläget är 26 forskare registrerade. Bland annat har flera tidigare doktorander valt att efter disputation ansluta sig till nätverket för seniora forskare. Enligt ett gemensamt beslut ska nätverket ha två träffar per år – en fysisk träff i januari i samband med Transportforum och en digital träff. I år hölls ingen fysisk träff i januari eftersom Transportforum hade ett mellanår och flyttats fram till följd av förra årets arrangemang i juni. Höstens digitala nätverksträff samkördes med doktorandnätverket och det beslutades då att det även fortsättningsvis ska vara gemensamma träffar.

I tillägg till forskarnätverket erbjuder Cykelcentrum en plattform för samverkan forskningsutförare emellan genom att initiera forskningsprojekt och arrangera webinarier och workshops där aktuella forskningsfrågor diskuteras. Även medverkan i Svenska Cykelstäder (2.3.3) ger en möjlighet till samverkan med andra forskningsutförare. Cykelcentrum arbetar också aktivt för att öka cykling bland barn och unga, bland annat genom medverkan i forskningsprogrammet aktiva skoltransporter, SICTA¹², som leds av Luleå Tekniska Universitet och där flera forskningsutförare och avnämare ingår. Vi samverkar också kontinuerligt med kunskapscentrumet inom kollektivtrafikforskning, K2, exempelvis genom att arrangera aktiviteter tillsammans och diskutera gemensamma utmaningar och möjligheter. I år har vi haft ett intensifierat samarbete i ett förberedelseprojekt som mynnat ut i en större ansökan för att bilda ett programkontor inom [Impact Innovation som](#), som vi valt att kalla Shift2Access. Huvudparterna i ansökan är förutom VTI (K2 och Cykelcentrum), IQ Samhällsbyggnad, IVL, Region Stockholm, Trafikverket, Boverket, Västra Götalandsregionen/Västtrafik, RISE, VREF och Region Skåne.

2.3.2. Nationella cykelrådet

Sedan 2020 är Cykelcentrum en del av Nationella cykelrådet då det finns goda möjligheter till synergier och att de båda regeringsuppdragen kompletterar och berikar varandra. Rådet är ett forum för samverkan inom det nationella arbetet med ökad och säker cykling. I det ingår följande organisationer förutom Cykelcentrum: Boverket, Cykelfrämjandet, Folkhälsomyndigheten, Göteborgs Stad, Linköpings kommun, Umeå kommun, Finspångs kommun, Naturvårdsverket, representanter från nätverket KOMEXP, Svensk Cykling, Sveriges kommuner och regioner, Transportstyrelsen, samt VTI. Rådet leds av Trafikverket och det finns ett stort engagemang i arbetet och ett fokus på cykel som eget färd sätt¹³. Nationella cykelrådet sammanställer vartannat år ett nationellt cykelbokslut och under året har vi arbetat med en översyn och omarbetning av bokslutets struktur och innehåll. Cykelcentrum har varit högst delaktiga i det arbetet, framför allt när det gäller att bestämma vilka indikatorer och mått som ska följas upp, bland annat baserat på arbetet i vårt regeringsuppdrag att föreslå ett nationellt cykelmål, som redovisades förra året i VTI rapport 1125.

2.3.3. Svenska Cykelstäder

Svenska Cykelstäder¹⁴ är en förening av kommuner och regioner som målmedvetet arbetar för ökad, bättre och säkrare cykling. I oktober 2023 bestod ordinarie medlemmar av 38 svenska kommuner och

¹² [Aktiva skoltransporter](#)

¹³ [Nationella cykelrådet - Trafikverket.se](#)

¹⁴ [Om Svenska Cykelstäder \(svenskacykelstader.se\)](#)

7 regioner som vill göra vardagscyklingen mer attraktiv. Föreningen stöds av 7 associerade medlemmar, utöver Cykelcentrum/VTI är det Trivector, Tornet, AFRY, SWECO, Ramboll och Tyréns. Cykelcentrum har, förutom att delta vid nätverksträffar, under året varit aktiv i föreningens digitala forum genom att svara på frågor som berör områden där det finns relevant forskning. Vi delar även information om varandras evenemang i våra respektive kanaler. Under året har vi gemensamt arrangerat ett medlemsmöte med en workshop om utbildningsbehov.

2.3.4. Regering och riksdag

Sedan föregående årsredovisning har vi inom Cykelcentrum samverkat med regering och riksdag, bland annat genom att ta emot studiebesök från ledamöter i trafikutskottet, träffat riksdagens cykel-nätverk och bidragit till folkhälsomyndighetens regeringsuppdrag¹⁵ om insatser för främjande av ökad fysisk aktivitet och till det nyligen redovisade uppdraget från kommittén för främjande av ökad fysisk aktivitet (SOU 2023:29).

2.3.5. Branschkontakter

I dialog med [Cykelbranschen](#) och cykelturismbranschen ser vi på möjligheter till gemensamma forskningsprojekt. Vi informerar om aktuell forskning och får inspel om vilken ny kunskap som behövs från branschen. Bland annat diskuteras låsningsfria bromsar (ABS), lastcyklar, data från uppkopplade cyklar, lås, parkering, hjälmar, kläder och produkter som gör cyklingen attraktiv och samtidigt mera trygg och säker. Branschrådet som vill verka för minskade cykelstölder och säker/ trygg/tillgänglig cykelparkering som bildades förra året, på initiativ från bland annat Cykelcentrum, har fortsatt att träffas och utvecklats under året. Genom det strategiska projekt om cykelstölder som genomförts inom Cykelcentrum under året har vi kunnat bidra med värdefullt kunskapsunderlag till branschrådet. Diskussioner pågår om fortsatt samverkan och forskningsbehov inom området.

2.3.6. Internationellt

Cycling Industries Europe, CIE, är cykelindustrins sammanslutning för att främja cyklingen i Europa. Cykelcentrum deltar som representant för forskningsutförare i Sverige och vi tillfrågas om möjlig delaktighet i forskningsprojekt som initieras av CIE. Via Cykelcentrums kommunikationskanaler delar vi information till våra svenska mottagare om de aktiviteter som sker inom CIE.

Cycling Knowledge Europe – är ett informellt nätverk för Cykelcentrums motsvarighet i andra europeiska länder. I dagsläget (oktober 2023) finns åtta medlemmar i nätverket med kunskapscentrum i Danmark, Tyskland, Österrike, Frankrike, Flandern (i Belgien) och Nederländerna. Nätverket som formerades under förra året har fortsatt att träffas digitalt varannan månad för att utbyta kunskap och erfarenheter och diskutera gemensamma utmaningar i de medverkande länderna. Under Velo-City-konferensen i Leipzig lanserades nätverket officiellt i en session om kunskapsöverföring och kapacitetsbyggande. De representanter som var på plats träffades också på ett fysiskt möte i samband med konferensen.

2.4. Ekonomisk uppföljning

I Tabell 2 ges en sammanställning av upparbetningen av årets anslag till Cykelcentrum till och med den 18 oktober 2023. Redovisningen är uppdelad enligt de huvudaktiviteter (projekt) som ingår i Cykelcentrums verksamhet, där indelningen återspeglar hur vi uppfattat uppdraget för Cykelcentrum. Medan redovisningen av aktiviteter tar vid där föregående slutade (2021-10-31) omfattar den ekonomiska uppföljningen utfallet från årsskiftet. Upparbetningen ligger något högre än förväntad

¹⁵ [Uppdrag om insatser för främjande av ökad fysisk aktivitet med särskilt fokus på barn och unga - Regeringen.se](#)

förbrukning i förhållande till tidpunkten på året, vilket delvis beror på att kärngruppen under första halvan av året varit förstärkt med ytterligare en person.

Tabell 2. Kostnadsutfall och budget för Cykelcentrum från 1 januari – 18 oktober 2023, fördelat på huvudaktiviteter och kostnadsslag.

Huvudaktivitet	Personal	Resor	Övrigt	Totalt	Budget
Ledning, styrning och administration	682	5	13	700	950
Konferenser och seminarier	451	26	36	513	640
Samverkan och kompetensutveckling	1 431	14	46	1 491	1 560
Utveckling av teknik/mätmetoder	0	0	0	0	0
Rådgivning och kunskapsspridning	841	0	9	850	1 200
Strategiska satsningar	620	1	0	621	650
Summa (tkr):	4 025	46	104	4 175	5 000